

Δευτέρα, 6 Νοεμβρίου 2023

Γλώσσα:

θηλυκά ουσιαστικά σε -ος (μελέτη φυλλάδιο γλώσσας)
σύνθετες λέξεις με την "οδό" (σελ. 34 ΒΜ) ορθογραφία
Φυλλάδιο Γλώσσας

Φυσικά:

Ενέργεια: ΦΕ5 Τροφές και Ενέργεια

ΓΛΩΣΣΑ ΠΟΡΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:

- Διόρθωση φυλλαδίου ✓ και ασκήσεις εμπέδωσης (ατομικά) ✓
- Ανάγνωση κειμένου ✓ και ομαδικές ασκήσεις ✓
- Οικογένεια της λέξης: οδός ✓
- Κλίση θηλυκών ουσιαστικών σε -ος ✓
- 10' παιχνίδι με 6 bricks ✓

Ονοματεπώνυμο:

Ημερομηνία:

Πόλη και πολιτισμός

Ας θυμηθούμε την κλίση των επιθέτων σε -ης, -ης, -ες:

ο Παρατηρούμε ότι έχουν τους ίδιους τύπους στο **αρσενικό** και **θηλυκό**.

ο Όσα είναι παροξύτονα (δηλ. τονίζονται στην παραλήγουσα) στη γενική πληθυντικού κατεβάζουν τον τόνο στη λήγουσα, π.χ. ο, η στοιχειώδης, των στοιχειωδών.

ο Τα επίθετα σε -ώδης γράφονται με ω.

Μερικοί ομιλητές σχηματίζουν τη γενική ενικού του αρσενικού σε -η (π.χ. του ακριβή) στον καθημερινό λόγο.

	Ενικός αριθμός	
Ον.	ο/η ακριβής	το ακριβές
Γεν.	του/της ακριβούς	του ακριβούς
Αιτ.	τον/την ακριβή	το ακριβές
Κλ.	–	–
	Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	οι ακριβείς	τα ακριβή
Γεν.	των ακριβών	των ακριβών
Αιτ.	τους/τις ακριβείς	τα ακριβή
Κλ.	–	–

1. Να γράψεις τα τρία γένη στα παρακάτω επίθετα:

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ο ασθενής	η ασθεν-ής	το ασθεν-ές
ο ευγενής	η ευγεν-ής	το ευγεν-ές
ο διεθνής	η διεθν-ής	το διεθν-ές
ο επιμελής	η επιμελ-ής	το επιμελ-ές
ο ακριβής	η ακριβ-ής	το ακριβ-ές
ο επιεικής	η επιεικ-ής	το επιεικ-ές
ο δασώδης	η δασώδ-ης	το δασώδ-ες

2. Να συμπληρώσεις τα κενά με τον σωστό τύπο των επιθέτων.

- α) Τα πετρώδη (πετρώδης) εδάφη δεν μπορούν να καλλιεργηθούν.
- β) Η αποτυχία της ομάδας ήταν πατανώδης (παταγωδής).
- γ) Το βροντώδες (βροντώδης) της φωνής του με τρόμαξε.
- δ) Τα λοιμώδη (λοιμώδης) νοσήματα είναι επικίνδυνα.
- ε) Οι μαθητές του δημοτικού σχολείου φοιτούν στη στοιχειώδη αιτιακή.
(στοιχειώδης) εκπαίδευση.
- στ) Είμαι το τελευταίο παιδί μιας εξαμελούς (εξαμελής) οικογένειας.
χεν. οικολογική, γενική, ενικό

3. Να μεταφέρεις τις παρακάτω προτάσεις στον άλλο αριθμό.

- Η προσπάθειά του ήταν συνεχής.
Οι προσπάθειές τους ήταν συνεχείς.
- Οι εξηγήσεις του κρίθηκαν επαρκείς.
Η εξήγησή του κρίθηκε επαρκής.
- Διμερής κρατική συμφωνία λέγεται η συμφωνία ανάμεσα σε δυο κράτη.
Διμερείς κρατικές συμφωνίες λέγονται οι συμφωνίες ανάμεσα σε δύο κράτη.
- Η οικονομία της χώρας είναι ασταθής.
Οι οικονομίες των χωρών είναι ασταθείς.
- Στην πολυκατοικία μας μένουν πολυμελείς οικογένειες.
Στην πολυκατοικία μας μένει μία πολυμελής οικογένεια.

4. Στις προτάσεις που ακολουθούν λείπουν ορισμένες καταλήξεις.

Μπορείς να τις συμπληρώσεις;

- α) Ο Μάνος είναι πολύ επιμελ...ής... μαθητής.
- β) Είναι αφέλ...είς... αν πιστεύουν ότι μπορούν εύκολα να ανέβουν στην κορυφή του βουνού.
- γ) Ο διεθν...ής... αερολιμένας Αθηνών ονομάζεται "Ελευθέριος Βενιζέλος", ενώ το όνομα του διεθν...ούς... αερολιμένα Θεσσαλονίκης είναι "Μακεδονία".
- δ) Αυτή η συμπεριφορά είναι αυθάδ...ής... .
- ε) Οι δικαστές δεν είναι καθόλου επιεικ...είς... με τον κατηγορούμενο.

5. Συμπληρώστε τα κενά βάζοντας τον σωστό τύπο του επιθέτου:

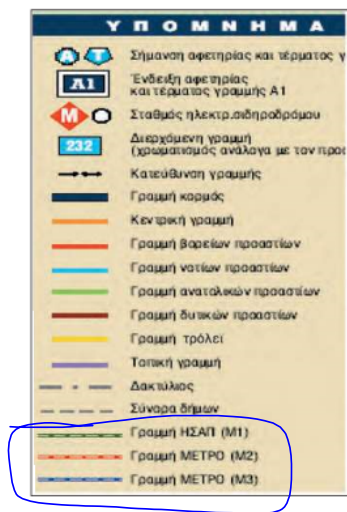
- Η συναυλία του **δημοφιλούς** (δημοφιλής) **καλλιτέχνη** αναβλήθηκε.
- Η ορχήστρα θα παίξει στην **πολυτελή** (πολυτελής) **αίθουσα** συναυλιών του Μεγάλου Μουσικής.
- Η **διαφορά** στην ποιότητα του ήχου ανάμεσα στα δύο βιολιά είναι **εμφανής** (εμφανής).
- Πιστεύετε ότι οι μαθητές παίρνουν **επαρκή** (επαρκής) **μουσική παιδεία** στη χώρα μας;
- Το **ενδιαφέρον** του για το θέατρο είναι βαθύ και **ειλικρινές** (ειλικρινής).
- Θα ήμαστε **ευτυχείς** (ευτυχής) αν βρίσκαμε εισιτήρια για την παράσταση!
- Το **άκουσμα** του πιάνου προκαλεί λεπτά και **ευγενή** (ευγενής) **συναισθήματα**.
- Παρατηρήθηκε **συνεχής** (συνεχής) **προσέλευση** επισκεπτών στην έκθεση ζωγραφικής στην Εθνική Πινακοθήκη.

6. Στο κείμενο της σελ. 28 είδαμε ότι στο πλαίσιο της έκθεσης με θέμα «Παιχνίδια Πολιτισμού» περιλαμβάνονται πολλές δραστηριότητες από όλες τις μορφές της τέχνης. Το παραπάνω κολάζ απεικονίζει εκδηλώσεις με μορφές σύγχρονης τέχνης. Ποιες είναι αυτές; Χωρίστε σε ομάδες και φτιάξτε το δικό σας κολάζ με φωτογραφίες και κείμενα για εκδηλώσεις που γίνονται για παιδιά ή για μεγάλους στην πόλη σας ή σε γειτονική σας πόλη.

Διαδρομές στην πόλη

ιστοσελίδα του ΟΑΣΑ,
www.oasa.gr/greek/transport/i_kartes...asp

1. Βρισκόμαστε στο κέντρο της Αθήνας. Ο χάρτης μάς δείχνει τις οδούς και τις λεωφόρους, τις συγκοινωνιακές γραμμές (μετρό και λεωφορεία).

Συμβουλευτείτε το υπόμνημα και βρείτε:

- Ποιες γραμμές του μετρό φαίνονται στον χάρτη και ποιοι σταθμοί; **M2 και M3**
- Σε ποιον δρόμο βρίσκεται η αφετηρία της γραμμής 106; **Στην οδό Σίνα**
- Ποιες οδοί έχουν ονόματα αρχαίων Ελλήνων ή αρχαίων θεών; **Περικλέους, Ερμού και Ομήρου**

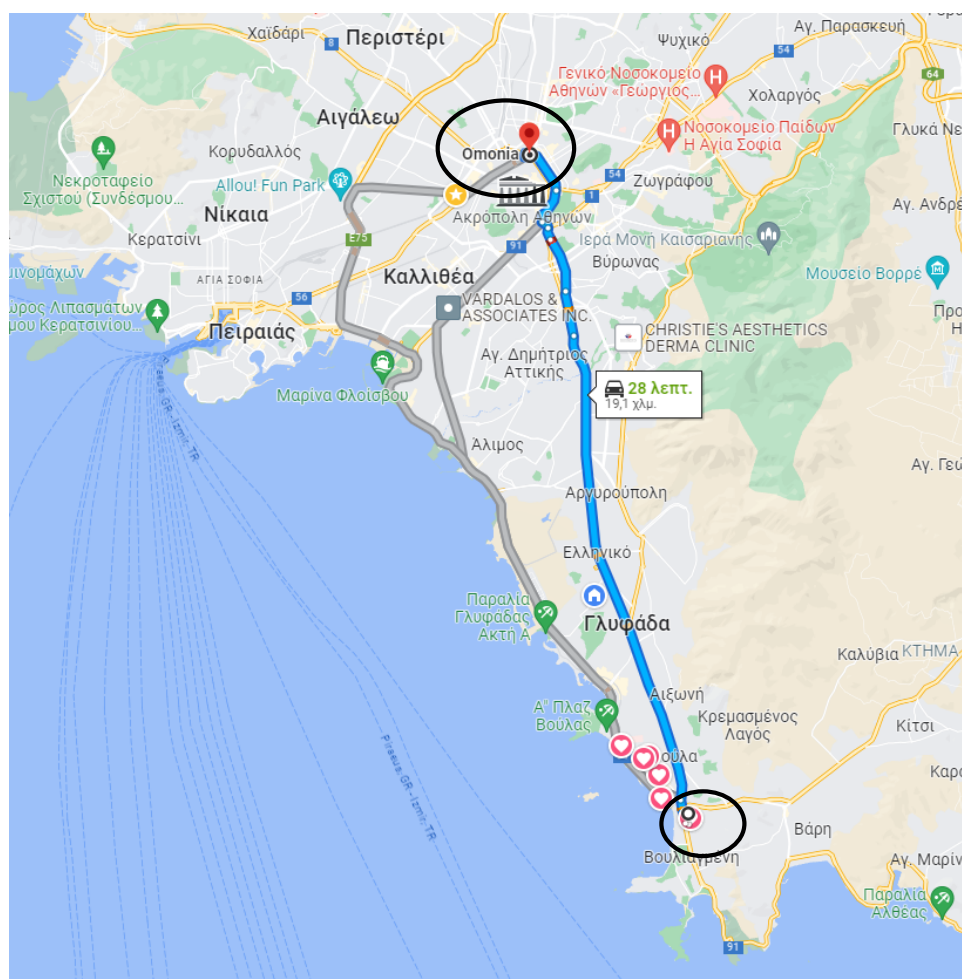
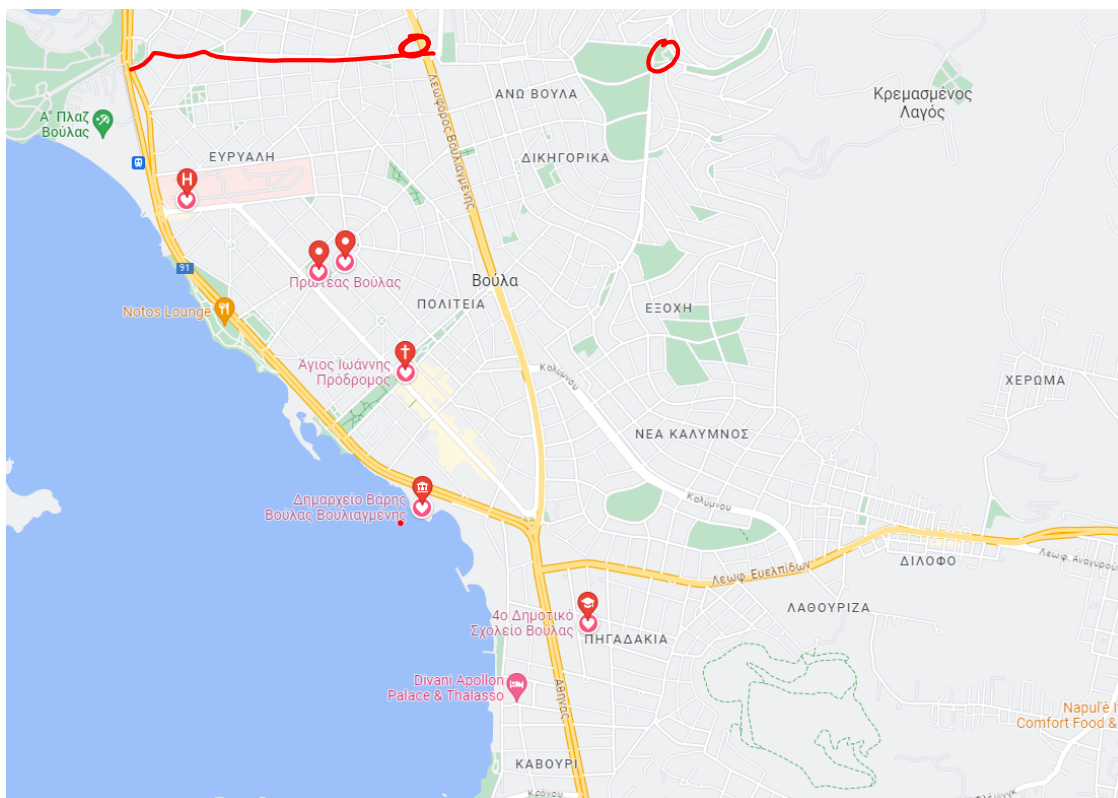
2. Πάρτε ένα σχέδιο της πόλης όπου μένετε και βρείτε το σπίτι σας, το σχολείο σας, την πλατεία της περιοχής, την εκκλησία, το δημαρχείο και άλλα σημαντικά κτίρια και εγκαταστάσεις (π.χ. μουσείο, αν υπάρχει, θέατρο, γήπεδο κ.ά.).

Αν μένετε σε χωριό, βρείτε τον χάρτη του νομού σας και σημειώστε:

- τη θέση του χωριού
- **ποια είναι η πρωτεύουσα του νομού και σε πόση απόσταση βρίσκεται από το χωριό**
- **ποια είναι η πιο κοντινή πόλη από αυτό**
- **ποια είναι τα κοντινά χωριά**

Γράψτε ένα σύντομο κείμενο με οδηγίες για κάποιον που θέλει να έρθει να σας βρει στην πόλη που μένετε ή για κάποιον που θέλει να πάει από το χωριό σας στην πιο κοντινή πόλη.

Δημοτική Ενότητα Βούλας

Η ΛΕΞΗ ΟΔΟΣ

3. «Η λωρίδα εδάφους με κατάλληλο υπόστρωμα και σήμανση που επιτρέπει τη χειραία επικοινωνία, τη μετακίνηση πεζών, οχημάτων και εμπορευμάτων... Είναι από τις πιο “πα-
ραγωγικές” λέξεις της ελληνικής σε όλη τη διαδρομή της από τα αρχαία χρόνια μέχρι σή-
μερα...» [Λεξικό Μπαμπινιώτη]

Η λέξη **οδός** σχηματίζει μια πολύ μεγάλη οικογένεια με τη βοήθεια της σύνθεσης.

Ας δούμε τη σύνθεση:

α' συνθετικό	β' συνθετικό
οδηγός	άνοδος
οδοποιία	έξοδος
οδόστρωμα	αδιέξοδος

Οδηγός = **οδός** + άγω (κατευθύνω)

Οδοποιία = **οδός** + ποιώ (=κάνω)

Οδόστρωμα = **οδός** + στρώνω

άνοδος = άνω + **οδός**

έξοδος = εκ(ξ) + **οδός**

αδιέξοδος = α + διά + εξ + **οδός**

Εκτός από αυτές, μπορούμε με τη βοήθεια του λεξικού μας να βρούμε και πολλές άλλες:

ορθογραφία

ΟΔΟΣ

α' συνθετικό

οδοστρωτήρας

οδόφραγμα

οδοκαθαριστής

οδοσήμανση

οδομαχία

β' συνθετικό

κάθοδος

επάνοδος

είσοδος

έφοδος

διέξοδος

διόδια

αεροσυνοδός

πρόοδος

η ζωή στην πόλη

Η οδός ανήκει στα θηλυκά ουσιαστικά σε -ος. Ας θυμηθούμε πώς κλίνεται:

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	η οδός	οι οδοί
Γενική	της οδού	των οδών
Αιτιατική	την οδό	τις οδούς
Κλητική	(οδέ)	(οδοί)

4. Κλίνετε και εσείς το θηλυκό «η λεωφόρος»:

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική	η λεωφόρος	οι λεωφόροι
Γενική	της λεωφόρου	των λεωφόρων
Αιτιατική	τη λεωφόρο	τις λεωφόρους
Κλητική	(λεωφόρε)	(λεωφόροι)

5. Συμπληρώστε με τον σωστό τύπο της λέξης **οδός** τα κενά στο κείμενο που ακολουθεί:

Έστριψα αριστερά στην **οδό**. Σόλωνος και προχώρησα προς την **οδό**. Ασκληπιοίου. Δεν άργησα να χαθώ, γιατί όλες οι **οδοί** έμοιαζαν ίδιες. Άλλωστε και οι πινακίδες που έλεγαν τα ονόματα των **οδών** έλειπαν. Ευτυχώς βρέθηκε ένας περαστικός και μου εξήγησε πως η **οδός** που έψαχνα ήταν η αμέσως επόμενη.

6. (αφετηρία, τέρμα, στάση, σταθμός, γραμμή, αστικός)
Βάλτε τις λέξεις μπροστά από τους ορισμούς τους:

Αφετηρία
Αστικός
Γραμμή
Σταθμός

= το σημείο από όπου ξεκινάει σε τακτά διαστήματα ένα μεταφορικό μέσο

= αυτός που έχει σχέση με την πόλη

= το καθορισμένο δρομολόγιο μεταφορικού μέσου

= το μέρος όπου σταθμεύει ένα μέσο μαζικής μεταφοράς για να επιβιβάσει ή να αποβιβάσει επιβάτες

Στάση

= το να σταθεί για λίγο ένα όχημα κάπου, χωρίς να βγει ο οδηγός του, για να επιβιβάσει ή να αποβιβάσει κάποιον

Τέρμα

= η τελευταία στάση που κάνει ένα μεταφορικό μέσο

Αναλύστε τις σύνθετες λέξεις που ανήκουν στην οικογένεια της λέξης **οδός**, προσπαθήστε να τις εξηγήσετε και ελέγξτε με τη βοήθεια ενός λεξικού τι καταφέρατε:

λέξη	α' συνθετικό	β' συνθετικό	σημασία	✓	✗
οδόστρωμα					
έξοδος					
άνοδος					
οδοκαθαριστής					
οδοποιία					

Ονοματεπώνυμο:

Ημερομηνία:

Διαδρομές στην πόλη

Ας θυμηθούμε τα θηλυκά ιδιόκλιτα ουσιαστικά σε -ος:

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	η	διάμετρος	οι	διαμέτροι
Γεν.	της	διαμέτρου	των	διαμέτρων
Αιτ.	τη	διάμετρο	τις	διαμέτρους
Κλ.	—	(διάμετρε)	—	(διάμετροι)

- ο Τα ουσιαστικά αυτά έχουν τις ίδιες καταλήξεις με τα αρσενικά σε -ος.
- ο Τα **οξύτονα** και τα **παροξύτονα** (δηλ. όσα τονίζονται στη λήγουσα ή στην παραλήγουσα αντίστοιχα) τονίζονται σε όλες τις πτώσεις όπου και στην ονομαστική ενικού, π.χ. η θαλαμηγός - της θαλαμηγού, η διχοτόμος - της διχοτόμου.
- ο Τα **προπαροξύτονα** στη γενική ενικού και πληθυντικού, όπως και στην αιτιατική πληθυντικού κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα, π.χ. η είσοδος - της εισόδου - των εισόδων - τις εισόδους.

1. Σχημάτισε φράσεις μεταφέροντας το δεύτερο ουσιαστικό στη γενική ενικού.

η πανίδα - η ^{2ο} **Ηπειρος** → η πανίδα **της Ηπείρου**
 ο πολιτισμός - η Αίγυπτος →
 ο εορτασμός - η επέτειος →
 το μήκος - η λεωφόρος →

οξύτονο τονίζεται στη λήγουσα (τελευταία συλλαβή)

π.χ. η θα-λα-μη-**γός**

παροξύτονο τονίζεται στην παραλήγουσα (προτελευταία συλλαβή)

π.χ. η λε-ω-**φό**-ρος

προπαροξύτονο τονίζεται στην προπαραλήγουσα (προ-προτελευταία συλλαβή)

π.χ. η ο-δο-**ντί**-α-τρος

2. Σχημάτισε φράσεις μεταφέροντας το δεύτερο ουσιαστικό στη γενική πληθυντικού. → (των)

η αμοιβή - η οδοντίατρος → η αμοιβή των οδοντιάτρων
 το μήκος - η διάμετρος →
 ο μισθός - η φιλόλογος →
 η αγάπη - η σύντροφος →

προπαροξύτονα (τόνος)

3. Συμπλήρωσε τις προτάσεις, γράφοντας στον σωστό τύπο τα ουσιαστικά που βρίσκονται στην παρένθεση.

(λεωφόρος, είσοδος, έξοδος, περίμετρος*, πάροδος*, διαγώνιος*,
 ασφαλτός, οδός, διάμετρος*)

- ο Το μήκος αυτής της είναι 15 χλμ.
- ο Οι κινδύνου ενός αεροπλάνου βρίσκονται στη μέση περίπου του αεροσκάφους.
- ο Η δασκάλα είπε να υπολογίσουμε την του τετραγώνου.
- ο Τα κλειδιά όλων των του κτιρίου τα έχει ο θυρωρός.
- ο Η άσκηση ζητούσε να βρούμε τις όλων των τριγώνων.
- ο Ζητώ την Πανεπιστημίου. Μήπως ξέρετε πού είναι;
- ο Το καλοκαίρι η θερμοκρασία της μεγαλώνει.
- ο Ο υπολογισμός της των γεωμετρικών σχημάτων είναι εύκολος.
- ο Στο αρχαίο θέατρο υπήρχαν δύο είσοδοι, που ονομάζονταν

περίμετρος = το άθροισμα των πλευρών ενός σχήματος

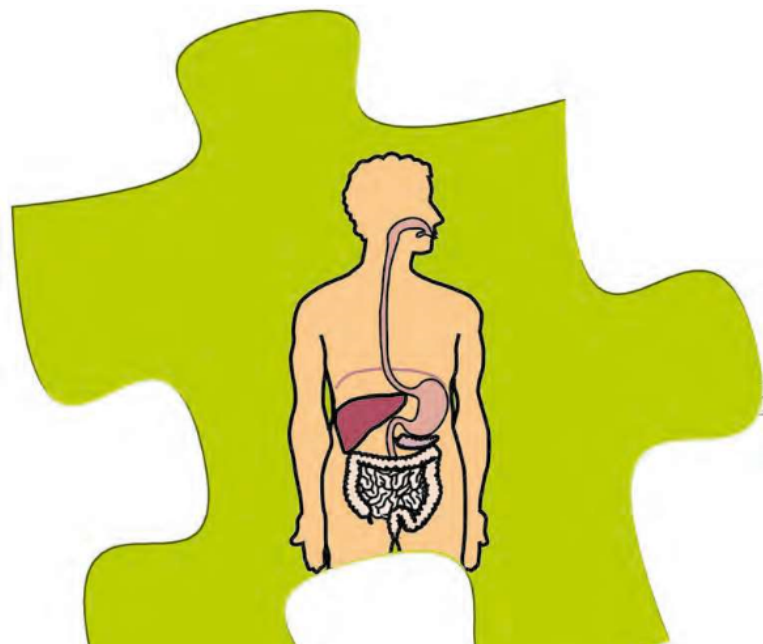
πάροδος = η είσοδος στο αρχαίο θέατρο

διαγώνιος = η ευθεία που συνδέει δύο γωνίες που δεν είναι διαδοχικές

διάμετρος = η ευθεία που ενώνει δύο σημεία σε έναν κύκλο και περνάει από το κέντρο του.

ΦΥΣΙΚΑ ΠΟΡΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ:

- Διαγωνίσματα παράδοση
- Ενέργεια: ΦΕ5_Τροφές και Ενέργεια

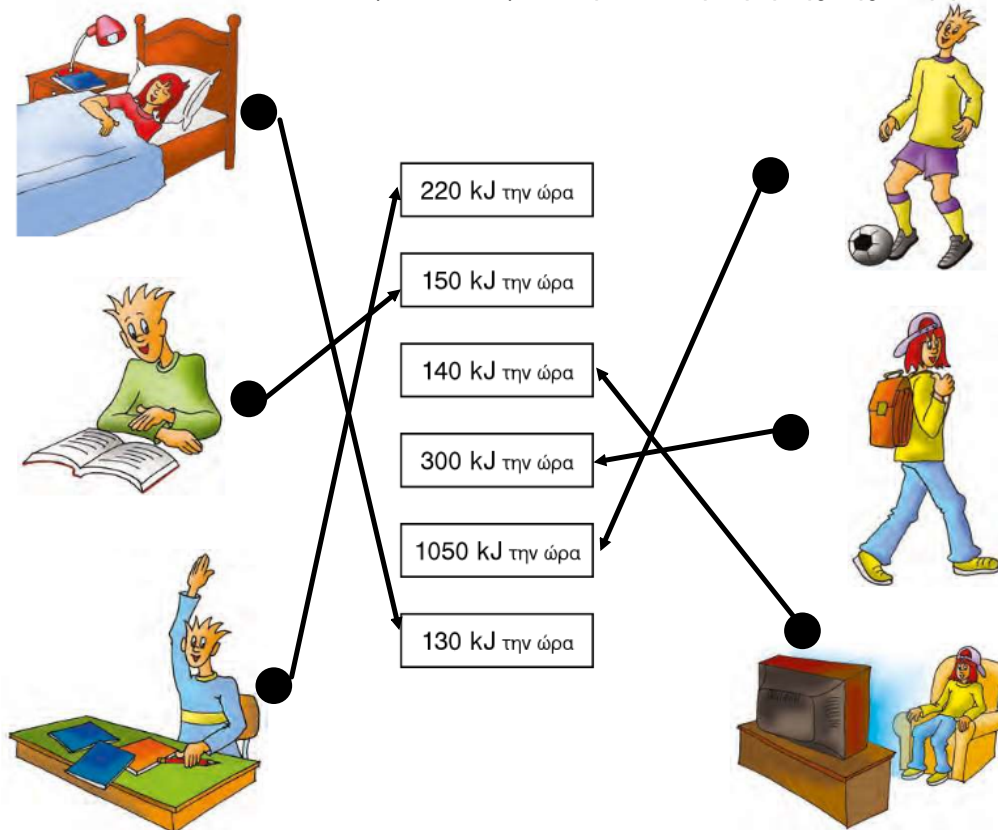
ΦΕ5: ΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Από πού παίρνουμε την ενέργεια που χρειαζόμαστε για τις δραστηριότητες μας;
Παρατήρησε τις εικόνες. Ποιος χρειάζεται περισσότερη ενέργεια, η γραμματέας ή ο κολυμβητής;

Πόση ενέργεια χρειάζεσαι καθημερινά; Με τη βοήθεια της δασκάλας ή του δασκάλου σου ένωσε τις εικόνες με την ενέργεια που χρειάζεσαι για καθεμιά δραστηριότητα.

Το kJ (kilo-Joule) είναι μονάδα μέτρησης της ενέργειας

Ερωτήσεις για συζήτηση:

- Χρειαζόμαστε ενέργεια μόνο όταν αθλούμαστε έντονα;
- Χρειαζόμαστε ενέργεια όταν δεν κάνουμε τίποτα;
- Γιατί χρειάζεται το σώμα μας ενέργεια όταν κοιμόμαστε ή όταν βλέπουμε τηλεόραση;

52

Μπορείς να περιγράψεις το πρόγραμμά σου για μια μέρα; Με βάση τα στοιχεία στην προηγούμενη σελίδα υπολόγισε την ενέργεια που χρειάζεσαι τη μέρα αυτή για τις δραστηριότητές σου.

Είμαι 6 ώρες στο σχολείο, μελετώ 2 ώρες, βλέπω 1 ώρα τηλεόραση, περπατώ 1 ώρα, κάνω αθλητικές δραστηριότητες 2 ώρες και κοιμάμαι 12 ώρες.

Συνολικά χρειάζομαι: 5720 kJ.

Παρατήρησε τον πίνακα με το ενεργειακό περιεχόμενο διαφόρων τροφίμων. Ποια τρόφιμα περιέχουν περισσότερη και ποια λιγότερη ενέργεια;

ΤΡΟΦΙΜΑ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΕΧΕΤΑΙ ΣΕ 100g
ψωμί	1050 kJ
ρύζι	1465 kJ
πατάτες	335 kJ
σοκολάτα	2260 kJ
βούτυρο	3010 kJ
μακαρόνια	1487 kJ
λάδι	3870 kJ
κορνφλέικς (δημητριακά)	1587 kJ
κίτρινο τυρί	1675 kJ
γάλα πλήρες (3,5%)	290 kJ
γιαούρτι (10%)	521 kJ
αβγό	630 kJ
σαλάμι	1800 kJ
μοσχάρι	835 kJ
χοιρινό	1050 kJ
βακαλίσος	290 kJ
φασόλια	420 kJ
μήλα	210 kJ
πορτοκάλια	190 kJ
πράσινη σαλάτα	80 kJ

Περισσότερη ενέργεια περιέχουν:
η σοκολάτα, το βούτυρο και το λάδι.

Λιγότερη ενέργεια περιέχουν:
η πράσινη σαλάτα, τα πορτοκάλια και τα μήλα.